

İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Kullanılarak Yapılan Seramik Rölyef Çalışmalarının 4. Sınıf Öğrencilerinin El Becerileri ve Yaratıcı İfadelerine Katkısı

Contribution of Relief Studies on Clay Plates Made Using the Cooperative Learning Method
to The Manual Skills and Creative Expressions of 4th Grade Students

Derya ŞAHİN¹, Bilal ÇELİK²

Gönderim Tarihi: 21.10.2024

Araştırma Makalesi

Kabul Tarihi: 31.12.2024

Özet

Bu çalışma, seramik rölyef çalışmalarında işbirlikli öğrenme yönteminin, 4. sınıf öğrencilerinin el becerileri ve yaratıcı ifade süreçlerine katkılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Literatürde bu yöntemin sanat eğitimindeki etkilerini ele alan çalışmalar sınırlı olduğundan, ilkökul düzeyindeki öğrencilere yönelik uygulamalara dair önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden "fenomenoloji" deseni kullanılmıştır. Araştırma, 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde seramik rölyef çalışmasını deneyimleme sırasında ve sonrasındaki süreçlere odaklanmaktadır. Öğrenciler üç gruba ayrılarak işbirlikli öğrenme yöntemi ile çalışmalarını gerçekleştirmiştir. Süreç boyunca gözlemlenen öğrencilerin çalışmaları, sergiledikleri el becerileri ve ortaya çıkan rölyef çalışmaları değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin, el göz koordinasyonu, ince motor becerileri ve yaratıcı düşünme süreçleri bu çalışmalarda öne çıkmıştır. Araştırma sonucunda, işbirlikli öğrenme, öğrencilerin bireysel el becerilerini geliştirerek ortak hedef doğrultusunda iş birliği yapmalarına ve ürün ortaya koymalarına olanak sağlamıştır. Öğrencilerin eserlerinin okulun duvarına monte edilmesi, çalışmalarının değerini görsel ve somut bir şekilde ortaya koymuştur. Bu bulgular doğrultusunda, okullarda sanat eğitiminde etkili öğretim yöntemlerine daha fazla yer verilmesi, işbirlikli öğrenme yönteminin sanatsal etkinliklerde daha sık kullanılması, küçük ölçekli seramik atölyelerinin kurulması ve sınıf öğretmenlerinin yaratıcı sanat tekniklerini daha etkin şekilde

Abstract

This study aims to examine the contributions of the cooperative learning method in ceramic relief studies to the manual skills and creative expression processes of 4th grade students. Since studies addressing the effects of this method on art education are limited in the literature, it fills an important gap regarding applications for primary school students. In this research, the "phenomenology" design, one of the qualitative research designs, was used. The research focuses on the processes during and after 4th grade students experience ceramic relief work in the visual arts class. The students were divided into three groups and carried out their work using the cooperative learning method. The work of the students observed throughout the process, their manual skills and the resulting relief works were evaluated. According to research findings; Students' hand-eye coordination, fine motor skills and creative thinking processes came to the fore in these studies. As a result of the research, cooperative learning enabled students to collaborate and produce products towards a common goal by improving their individual manual skills. Mounting the students' artwork on the school wall demonstrated the value of their work in a visual and tangible way. In line with these findings, suggestions were made such as giving more space to effective teaching methods in art education in schools, using the cooperative learning method more frequently in artistic activities, establishing small-scale ceramic workshops, and organizing professional development programs for classroom teachers to use creative art techniques more effectively.

¹Sorumlu Yazar: Prof. Dr. Derya ŞAHİN, İnönü Üniversitesi, derya2181@gmail.com. ORCID ID: 0000-0002-6814-898X

² Bilal ÇELİK, MEB, Bilalcelik444@outlook.com. ORCID ID: 0009-0009-0887-3467

Alıntılama: Şahin, D. & Çelik, B. (2025). İşbirlikli Öğrenme Yöntemi Kullanılarak Yapılan Seramik Rölyef Çalışmalarının 4. Sınıf Öğrencilerinin El Becerileri ve Yaratıcı İfadelerine Katkısı. *Sanat ve Tasarım Araştırmaları Dergisi* 49-59, 6(10), 49-59.

İntihal / Etik: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. <https://dergipark.org.tr/pub/stardergisi/policy>

kullanmaları için mesleki gelişim programların düzenlenmesi gibi önerilerde bulunulmuştur.

Keywords: Art education, Cooperative learning, Ceramic relief.

Anahtar Kelime: Sanat eğitimi, İşbirlikli öğrenme, Seramik rölyef.

Giriş

Sanat, bireyin duygu ve düşüncelerini özgün biçimlerde ifade edebildiği bir araç olup, hayal gücünü somut formlara dönüştürmesine imkân tanıyan bir özgürlük potansiyeline sahiptir. Estetik bir deneyimin ötesinde, sanat, zihinsel engelleri aşan, ruhu besleyen ve bireyin içsel dünyasını zenginleştiren bir olgudur. Sanat aynı zamanda duyguları ifade etmenin bir aracı olarak bilişsel kaygılardan kurtulmayı sağlar, bu da bireyin olumlu gelişimine ve büyümesine katkıda bulunur. Sanatın terapötik faydaları, ruh sağlığının gelişimine de yardımcı olur. Ruh sağlığı, bireyin kendine yeterlilik hissini artırır. Lowenfeld, bu görüşü şu sözlerle ifade etmektedir: “Yaratıcı aktiviteyi duygusal bir çıkış yolu olarak kullanan çocuk, özgürlük ve esneklik kazanır. Buna karşın, hayal kırıklığı yaşayan çocukta engellemeler gelişir ve bu, kişiliğinde kısıtlanma hissine yol açar. Özgür ifade yeteneği geliştiren çocuk ise yeni durumlarla zorluk çekmeden başa çıkacaktır. Esnekliği sayesinde, kendi fikirlerini ifade ederken yalnızca yeni durumlarla yüzleşmekle kalmayıp, onlara kolayca uyum sağlayabilecektir” (Lowenfeld, 1947, akt: Siegesmund, 1998: 200).

Bireyin duygusal, estetik ve entelektüel unsurları yaratıcı yollarla ifade ettiği sanatsal üretim sürecinde, resim sanatı önemli bir ifade aracı olarak öne çıkar ve insanın düşünsel ve duygusal dünyasını görsel sanat teknikleri aracılığıyla yansıtır.

İnsan zihninde beliren soyut imgeler, çeşitli teknikler ve yöntemlerle somut bir forma dönüştürülebilir. Bu somutlaştırma süreci bazen çizgiler ve renklerle, bazen ise üç boyutlu nesnelerle ifade bulur. Üç boyutlu bu formlar, sanatın diğer dalları olan heykel ve seramik gibi disiplinler içinde görünür olabilir. Seramik, tarihsel olarak klasik bir sanat dalı olmasına rağmen, modern sanat anlayışına da uyum sağlayarak günümüzdeki sanat pratiklerinde önemli bir yer edinmiştir. İnsanın estetik ve görsel algılarındaki gelişmeler, seramiği yalnızca işlevsel bir obje olmaktan çıkarıp, sanatsal bir ifade aracı olarak kabul görmesine yol açmıştır. Seramik, kilin şekillendirilip fırında pişirilmesiyle elde edilen; yüzeyi genellikle sırlanarak çeşitli renk ve motiflerle süslenen dayanıklı bir malzemedir. Bu geleneksel sanat dalı, insanlık tarihi boyunca işlevsel ve estetik amaçlarla kullanılmıştır. Seramik, sanatçının duygu ve düşüncelerini üç boyutlu formlar aracılığıyla somutlaştırarak, hem estetik hem de düşünsel açıdan zengin bir anlatım sunmaktadır.

Seramiğin sanat dünyasındaki bu önemli rolü, özellikle rölyef sanatında kendini belirgin bir şekilde göstermektedir. Rölyef, yüzey üzerinde çöktürme veya yükseltme yapılarak gerçekleştirilen sanatsal çalışmalar için kullanılan genel bir tanımdır. Aynı zamanda kabartma olarak da adlandırılan bu teknik, çeşitli malzemeler üzerinde üç boyutlu etkiler yaratmak amacıyla uygulanır.

Rölyef, seramikle bir araya geldiğinde, yüzeyler hem görsel hem de dokunsal bir derinlik kazanır ve farklı dokularla güçlendirilmiş eserler ortaya çıkar. Seramik ile rölyefin bu birleşimi,

sanatçılara yaratıcı ifade alanları sunarak, üç boyutlu yüzeylerde sanatsal anlatımı daha da yoğunlaştırır. Bu entegrasyon, duvar panolarından heykellere kadar geniş bir yelpazede uygulanabilir olup hem dekoratif hem de sanatsal açıdan güçlü bir ifade aracına dönüşebilir.

Sanat, tarih boyunca sürekli bir gelişim ve dönüşüm süreci içerisinde olmuştur. Bu dönüşüm, sanatın kendi doğası gereği durağan olmamasıyla ve eğitim yoluyla sürekli bir şekilde beslenmesiyle açıklanabilir. Sanat eğitimi, bireylere yalnızca teknik beceriler kazandırmakla kalmaz, aynı zamanda onların yaratıcı kapasitelerini açığa çıkarır ve kendilerini daha iyi tanımalarına imkân tanır. Yıldız (2021: 6), çocukların resim yapma süreci boyunca kendilerini keşfettiklerini, sevdikleri ve sevmedikleri şeylerle tanıştıklarını, bireysel bir stil geliştirirken kendilerini anlamayı ve kabul etmeyi öğrendiklerini ifade eder. Sanat eğitiminin temel amaçlarından biri de bireylerin yaratıcılık yeteneklerini geliştirmek ve estetik duyarlılıklar kazandırmaktır.

Sanat eğitimi sürecinde, algılama, öğrenme, düşünme, tasarlama, yorumlama, ifade etme ve eleştirel düşünme gibi beceriler, estetik ilkeler doğrultusunda sanatın dili aracılığıyla kazanılır. Bu eğitim sayesinde birey, resim, müzik, tiyatro, dans, şiir, öykü, roman, heykel, seramik, fotoğraf, yaratıcı drama, film ve video gibi geniş bir sanat çeşitliliği içinden kendisine en uygun olanı seçerek kendini ifade etme olanağına sahip olur (San, 1983). Bu nedenle, sanat eğitimi sürecinin etkili bir şekilde planlanması ve doğru yöntem ile tekniklerin uygulanması, yaratıcı, etkili ve ilgi çekici dersler tasarlamak açısından büyük önem taşımaktadır.

Sanat eğitiminde farklı yöntemler ve teknikler bulunmakla birlikte, işbirlikli öğrenme yöntemi özellikle grup çalışmaları açısından önemlidir. İş birlikli öğrenme, ortak bir amaç doğrultusunda grup içerisinde yardımlaşmayı destekleyen bir eğitim yaklaşımıdır. Arslan ve Zengin (2016), öğrenci merkezli eğitim anlayışının, öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif rol almasını sağladığını, böylece öğrencilerin bilgiyi kendilerinin keşfettiğini, sorular sorduklarını, analiz ve sentez yaparak öğrenme sürecine katıldıklarını vurgulamaktadır. Öğrencilerin bu süreçte kendilerine güven kazandıkları ve problem çözme becerilerinin geliştiği belirtilmektedir.

Yılmaz'a (2007) göre; İş birlikli öğrenme, grup içi etkileşimle öğrenmeyi kolaylaştırır ve öğrencilerin dersi ve okulu sevmesine olumlu katkı yapar. Öğrencilerin sanatsal ifade yeterliliklerini geliştirirken aynı zamanda özgüven duygusunu da artırır. Öğrenciler, başkalarının fikirlerini dinlemeyi ve saygı duymayı öğrenirler. Ortak çalışma mutluluğunu yaşarlar. Yardımlaşma ve işbirliği yapmayı öğrenirken, paylaşma duyguları da gelişir. İş birlikli öğrenme, öğrencilerin başarıma azmini güçlendirir.

Bu araştırma, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin işbirlikli öğrenme yöntemi kullanarak gerçekleştirdiği kil plaka üzerine rölyef çalışmalarının el becerilerine ve yaratıcı ifade yeteneklerine olan etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. İş birlikli öğrenme, grup içinde ortak bir amaca yönelik olarak gerçekleştirilen bir öğretim yöntemi olup, öğrencilerin etkileşim içinde öğrenmelerine ve birbirlerinden destek almalarına yardımcı olur. Arslan ve Zengin (2016: 29), bu yöntemin öğrenci merkezli bir yaklaşımla, öğrencilerin derste aktif rol alarak bilgiyi açığa çıkarmalarına ve grup çalışmalarıyla ortak hedeflere ulaşmalarına katkı sağladığını

ifade etmektedir. Bu bağlamda, seramik rölyef çalışmaları, klasik öğretim yöntemlerinden farklı olarak, öğrencilerin ekip çalışması becerilerini geliştirmelerine ve estetik algılarını genişletmelerine imkân tanımaktadır.

Araştırmada seramik rölyef çalışmasının, öğrencilerin el becerilerine, iki boyutlu yüzeylerden üç boyutlu yüzeylere geçişlerine ve işbirlikli öğrenme yöntemiyle grup içinde ortak bir amaca yönelik çalışmalarına olan katkıları incelenmektedir. Bu kapsamda, seramik rölyef çalışmalarının işbirlikli öğrenme yöntemiyle uygulanmasının öğrencilerin sanatsal gelişimleri üzerindeki etkileri değerlendirilecektir.

Araştırmanın amacı, ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin görsel sanatlar dersinde işbirlikli öğrenme yöntemiyle kil çamurundan seramik rölyef çalışmaları yaparak el becerileri ve yaratıcı ifade üzerindeki etkileri incelemektir. Bu bağlamda, seramik rölyef çalışmaları, öğrencilere üç boyutlu düşünme yetenekleri kazandırırken, farklı malzemeler ve teknikler kullanarak sanatsal ifadelerini çeşitlendirme imkânı sunmaktadır. Ayrıca, işbirlikli öğrenme yöntemi, öğrencilerin grup içinde işbirliği yaparak daha zevkli öğrenme ve yaratıcı gelişim göstermelerine katkıda bulunur. Bu çalışma, klasik yöntemlerin ötesinde, seramiğin dokunsal ve yapısal özelliklerini kullanarak öğrencilerin sanatsal becerilerini nasıl şekillendirdiğini araştırmakta ve öğretmenler ile sanat eğitimcilerine görsel sanatlar dersinde alternatif malzeme ve yöntemler sunması açısından önem taşımaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin bir deneyim ya da olguya ilişkin algı ve anlamlarını derinlemesine anlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Creswell, 2013: 77).

Araştırmanın katılımcılarını, Malatya ilindeki bir ilkokulda öğrenim gören toplam 32 öğrenci (20 kız ve 12 erkek) tarafından oluşturulmuştur. Bu öğrenciler, ilkokul 4. sınıf seviyesinde olup, görsel sanatlar dersinde kil çamurundan seramik rölyef çalışmaları gerçekleştirmişlerdir.

Araştırma sürecinin başlangıcında, öğrencilerin ilgilerini çekmek ve derse motivasyonlarını artırmak amacıyla seramik rölyef hakkında görsel içerikler ve bilgiler sunulmuştur. Öğrencilerin yapacakları çalışmaların süreci ve hedefleri hakkında bilgilendirme yapılmış, böylece öğrenme hedefleri netleştirilmiştir. Her öğrenciye, seramik çamurundan önceden hazırlanmış plakalar, ek bir miktar çamur ve kazıma veya şekillendirme için gerekli aletler verilmiştir.

Öğrenciler, sınıf oturma düzenine göre doğaçlama olarak üç gruba ayrılmıştır. Gruplara farklı çalışma konuları (karada, havada ve suda yaşayan hayvanlar) verilerek iş birliği ortamı oluşturulmuş ve öğrencilerin grup içindeki işbirlikçi süreçlerinin özendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmacı, öğrencilerin dikkatlerini eserlere daha iyi yoğunlaştırabilmeleri için fon müziği eşliğinde seramik plakalar üzerinde bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Araştırmacı, öğrencilerin çalışma sürecine odaklanarak, yapılan eserlerin el becerilerine ve iş birliği düzeylerine yönelik gözlemlerini kayıt altına almış, uygulanan tekniklerin etkileri gözlemlenmiş, süreç sonunda oluşan rölyef çalışmaları değerlendirilmiştir. Tamamlanan

eserler, pişirme ve sırlama işlemlerinden sonra okulun uygun bir duvarına monte edilerek, öğrencilerin çalışmalarının somut bir şekilde görünür kılınması sağlanmıştır.

Araştırma sonuçları, betimsel analiz yöntemiyle değerlendirilerek, elde edilen bulgular, öğrencilerin el becerileri ve sanatsal ifade yetenekleri üzerindeki etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Dersin İşlenişi

Dersin giriş aşamasında, öğrencilerin ilgisini çekmek ve motivasyonlarını artırmak amacıyla çeşitli görseller ve bilgilerden oluşan kısa bir slayt sunumu gerçekleştirilmiştir (Görsel 1). Bu sunumun sonunda, öğrencilerin oluşturacakları eserlerin okul duvarına kalıcı olarak yerleştirileceği vurgulanarak, dersin hedeflerine dair farkındalıkları artırılmıştır. Daha sonra, her öğrenci için oluşturulmuş kil plakalar, plakaların üzerine öğrencinin rölyefi yapması için bir miktar kil ve ahşap modelaj kalemleri dağıtılmıştır.

Görsel 1. Ders anlatımı.

Görsel 2. Kil plaka şekillendirme aşaması.

Görsel 3. Kil plaka şekillendirme aşaması.

Öğrenciler, sınıf oturma düzeni değiştirilmeden cam kenarı, orta ve kapı duvar sırası olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Her gruba, çalışmalarını gerçekleştirecekleri konular açıklanmıştır. Ardından, fon müziği eşliğinde araştırmacı, öğrencilerle birlikte seramik rölyef çalışması yapmıştır (Görsel 2, 3, 4).

Görsel 4. Örnek seramik rölyef çalışması şekillendirme aşaması ve öğrenci çalışmaları.

Okulun seramik pişirme imkânlarının yetersizliği nedeniyle, yapılan eserlerin fırınlama ve sırlama işlemleri üniversitedeki Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümünde araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Öğrencilere, fırınlama işleminin nasıl gerçekleştirileceği önceden anlatılmıştır. Tamamlanan kil plakalar, grupların seçtiği renklere göre sırlanarak fırınlama işlemine geçilmiştir (Görsel 5, 6). İlk pişirim olan bisküvi pişirimi, kil plakalar kuruduktan sonra 1000 santigrat derecede yapılmış, ikinci pişirim ise plakaların sırlama işleminden sonra 1150 santigrat derecede, orta sıcaklıkta yapılmıştır. Fırınlama işleminden sonra, rölyef plakalar okul idaresinin uygun gördüğü bir duvara öğrencilerle birlikte kalıcı olarak sergilenmek üzere yapıştırılmıştır (Görsel 7, 8).

Görsel 5. Plakaların sırlanma aşaması.

Görsel 6. Plakaların fırınlanma aşaması.

Görsel 7. Plakaların duvara monte edilme aşaması.

Görsel 8. Duvara monte edilmiş plakaların son hali.

Bulgular ve Tartışma

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular, iki alt amaç etrafında şekillendirilmiştir. Bunlar: 1) Kil plaka üzerinde rölyef çalışmalarında iş birlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin el becerileri üzerindeki etkisi 2) Kil plaka üzerine rölyef çalışmalarında iş birlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin yaratıcı ifade biçimlerine olan etkisi.

1. Kil Plaka Üzerine Rölyef Çalışmalarında İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Öğrencilerin El Becerileri Üzerindeki Etkisi

Araştırma sürecinin başlangıcında, araştırmacı tarafından sınıf ortamına çeşitli materyallerin getirilmesi ve her öğrencinin çalışma alanının uygun hale getirilmesi, öğrencilerin ilgisini artırmış ve merak duygularını pekiştirmiştir. Gözlemler sonucunda, öğrencilerin çamuru şekillendirme, kazıma ve rölyef yapma gibi el becerilerini geliştirdikleri, bu süreçte motivasyonlarının yüksek olduğu kaydedilmiştir.

Özellikle seramik rölyef çalışmaları sırasında, öğrencilerin el-göz koordinasyonu ve ince motor becerileri üzerinde önemli bir gelişim gözlemlenmiştir. Çamurun şekillendirilmesi esnasında, öğrencilerin seçtikleri hayvan figürlerinin özelliklerini doğru bir şekilde yansıtmaya çabaları dikkat çekmiştir. Aynı zamanda, öğrencilerin kendilerine özgü süslemelerle plakalarını zenginleştirmeleri, yaratıcı düşünme becerilerini desteklemiştir. Kil plaka üzerinde farklı figürler oluşturma süreci, öğrencilerin parmak ve el kaslarını etkin bir şekilde kullanmalarını gerektirmiştir. Bu durum, motor becerilerin gelişimine sağladığı katkı açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, rölyef tekniği uygulamalarının, öğrencilerin derinlik algısını ve üç boyutlu düşünme yetilerini geliştirdiği de ifade edilebilir. Bu süreç, öğrencilerin sanatsal ifade yeteneklerini çeşitlendirmelerine ve bireysel tarzlarını bulmalarına da yardımcı olmuştur. Örneğin, bazı öğrenciler, hayvan figürlerini oluştururken detaylara odaklanmış, bu da dikkat becerilerinin gelişimine katkıda bulunmuştur.

Ayrıca, iş birlikli öğrenme yöntemiyle gerçekleştirilen grup çalışmaları, öğrencilerin sosyal etkileşimlerini artırmış ve grup içindeki iş birliği yapma becerilerini geliştirmiştir. Öğrenciler, grup arkadaşlarıyla fikir alışverişinde bulunarak daha yaratıcı fikirler ortaya koymuşlardır. Örneğin, öğrencilerin diğer arkadaşlarının önerileri doğrultusunda figürlerini yeniden şekillendirmesi, eklemeler yapması, grup içindeki etkileşimin ve iletişimin güçlenmesine zemin hazırlamıştır. Özellikle, öğrenciler, grupları içinde benzer hayvan figürleri yapmaktan kaçınarak, birbirlerinin çalışmalarına katkıda bulunmuşlardır. Bu durum, öğrencilerin iş birliği yapma becerilerini geliştirmelerinin yanı sıra, yaratıcı düşünme süreçlerini de desteklemiştir şeklinde yorumlanabilir. İş birliğine dayalı öğrenme yöntemiyle yapılan araştırma sonuçlarında da benzer bulgular elde edilmiştir. Kurtuluş'un (1998) "Sanat Eğitiminde İş birlikli Öğrenme: Resim-İş Derslerinde Bireysel Çalışmaların Yapılandırılmış Grup Çalışmasıyla Desteklenmesi" başlıklı araştırması, iş birlikli öğrenme yöntemi ile bireysel öğrenme yönteminin bilişsel ve duyuşsal öğrenme ürünleri üzerindeki etkilerini karşılaştırmıştır. Araştırmada, iş birlikli öğrenme yönteminin öğrenme süreçlerinde, öğrenci tutumlarında ve sanatsal ifade yeterliliklerinde bireysel öğrenme yöntemine kıyasla daha etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca, bu yöntemin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiği, kaygılarını azaltmalarına, içsel güdülenmelerine ve ders ile okula yönelik olumlu tutumlar geliştirmelerine katkı sağladığı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, seramik rölyef çalışmaları, öğrencilerin el becerilerini geliştirmekle kalmamış, aynı zamanda iş birlikçi öğrenme ortamında etkileşim içinde oldukları için yaratıcı ve estetik ürünler ortaya koymalarına imkân oluşturmuştur. Bu bulgular, seramik rölyef çalışmalarının, özellikle işbirlikli öğrenme yöntemleriyle gerçekleştirildiğinde, öğrencilerin el becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirmede etkili bir araç olduğunu göstermektedir.

2. Kil Plaka Üzerine Rölyef Çalışmalarında İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Öğrencilerin Yaratıcı İfade Biçimlerine Olan Etkisi

Araştırma süreci boyunca, öğrencilerin hayvan figürlerini rölyef tekniğiyle kil plaka üzerine özgün ve başarılı bir şekilde yansıttıkları gözlemlenmiştir. Bu uygulama, öğrencilerin grup içindeki iş birliği sayesinde yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine olanak tanımıştır. Yapılan gözlemler, tüm öğrencilerin derse etkin katılım gösterdiğini ve grup arkadaşlarıyla aktif olarak fikir alışverişinde bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, işbirlikli öğrenmenin, öğrencilerin bireysel el becerilerini geliştirmelerinin yanı sıra ortak bir hedef doğrultusunda iş birliği yaparak sanatsal ürünler üretmelerine olanak sağladığını göstermektedir.

Benzer şekilde Mamur Yılmaz'ın (2015) çalışması, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim Bölümü öğrencilerinin işbirlikli öğrenme yöntemi ile gerçekleştirdikleri duvar resimleme projelerinin sanatsal ve duyuşsal kazanımlar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma kapsamında, dört görsel sanatlar öğretmeninin rehberliğinde kırk öğrencinin katılımıyla, bir okul öncesi eğitim kurumunun duvarlarına yedi farklı tasarım uygulanmıştır. Çalışma, işbirlikli öğrenme yaklaşımının sanatsal yaratıcılığı, teknik beceri gelişimini ve öz güven kazandırmayı desteklediğini ortaya koymuştur.

Dersin sonunda, öğrencilerin gerçekleştirdiği çalışmaların tüm aşamaları sistematik bir şekilde fotoğraflanmış ve belgelendirilmiştir. Bu belgelendirme süreci, öğrencilerin eserlerinin gelişim aşamalarını detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Öğrencilerin çalışmalarının betimsel analizi, her aşamanın önemini vurgulamakta ve öğrencilerin yaratıcılık süreçlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Öğrenciler, öncelikle kâğıda yaptıkları eskizlerle fikirlerini somut hale getirmiştir. Bu aşama, onların hayal güçlerini ifade etme ve tasarım sürecine hazırlık yapma açısından önemli bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Eskizler, öğrencilerin düşüncelerini organize etmelerine ve hangi hayvan figürlerini seçerek çalışacaklarına karar vermelerine olanak sağlamıştır. Ardından, plaka yüzeyine geçiş yaparak, bu eskizlerin boyut kazandırılma sürecine başlanmıştır. Bu uygulama, öğrencilerin hayal gücünü somutlaştırmalarını sağlamış ve onların el becerilerini kullanarak tasarımlarını geliştirmelerine imkân tanımıştır.

Bu bağlamda Carter, Steinbrick ve Smiley (1992), sanat eğitimi, sosyal bilgiler ve İngilizce dersleri için geliştirdikleri işbirlikli öğrenme modeli üzerine yazdıkları makalede, sanat çalışmalarının genellikle bireysel bir çaba olarak görülmesine rağmen, işbirlikli öğrenme yönteminin bu alanda da etkili bir yaklaşım olabileceğini savunmuşlardır. Özellikle dokuma, baskı ve seramik gibi sanatsal süreçlerde grup içi etkileşimin yaratıcı düşüncüyü tetikleyebileceği ve ekip çalışmasının, öğrencilerin sanat üretiminde yaşadıkları yetersizlik duygularını azaltabileceği ifade edilmiştir.

Çalık (2015) tarafından yapılan bir araştırmada ise, görsel sanatlar dersinde işbirlikli öğrenme yönteminin 7. sınıf öğrencilerinin aidiyet duygusuna etkisini incelemiştir. Bu çalışmada, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin aidiyet duyguları, işbirlikli öğrenme ve geleneksel öğretim yöntemleriyle karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonuçları, işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin aidiyet duygularını güçlendirdiğini ortaya koymuştur.

Oluşturulan hayvan figürlü rölyeflerin detaylarının dikkat çektiği ve özgün tasarımlar oluşturdukları gözlemlenmiş ve bu sürecin öğrencilerin yaratıcılıklarına katkı sağladığı belirlenmiştir. Öğrenciler, kil plaka yüzeyine yaptıkları hayvan figürlerinin çevresindeki boş alanları, konuya uygun şekilde zenginleştirmiş ve sivri uçlu çeşitli materyaller kullanarak yüzeye dokusal detaylar eklemişlerdir. Bu detaylar, hem görsel estetiği artırmış hem de öğrencilerin bireysel yaratıcılıklarını ortaya koymaları adına önemlidir. Örneğin, bazı öğrenciler, belirli hayvanların doğal ortamlarını yansıtan fonlar ekleyerek çalışmalarına derinlik kazandırmıştır. Plakalar üzerine yapılan hayvan figürlerinde farklı yaklaşımlar benimsenmiş, öğrenciler yer yer kazıma, yer yer kabartma teknikleri uygulayarak çalışmalarına çeşitli dokusal zenginlikler katmışlardır. Öğrencilerin sevdikleri hayvanları seçmeleri, çalışmalarına kişisel bir anlam ve özgünlük kazandırmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, seramik rölyef çalışmalarının 4. sınıf öğrencilerinin el becerileri ve sanatsal ifade yetenekleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Araştırma sonuçları, işbirlikli öğrenme yöntemiyle gerçekleştirilen seramik rölyef çalışmalarının öğrencilerin yaratıcılıklarını, ince

motor becerilerini ve sosyal etkileşimlerini artırmada önemli bir rol oynadığını göstermektedir. İlkokul öğrencilerinin çalışmaları doğrultusunda, kilin şekillendirilmesi, kazıma ve kabartma teknikleri gibi çeşitli uygulamalar aracılığıyla el-göz koordinasyonlarını ve motor becerilerini geliştirdikleri, ayrıca grup çalışmaları sırasında fikir alışverişinde bulunmaları, eleştirel düşünme becerilerini desteklediği ve sanatsal üretkenliklerini arttırdığı söylenebilir.

Öğrenciler, bireysel yaratıcılıklarını geliştirirken, grup içinde paylaşılan düşünceler ve önerilerle sanatsal ifade biçimlerini çeşitlendirme imkânı bulmuşlardır. Bu durum, öğrencilerin hayal güçlerini ve estetik algılarını zenginleştirmiştir. Elde edilen bulgular, işbirlikli öğrenmenin yalnızca sanatsal yetenekleri değil, aynı zamanda öğrencilerin özgüvenlerini ve sanata olan ilgilerini de artırdığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, seramik rölyef çalışmaları, öğrencilerin sanatsal ifade becerilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu süreç, öğrenme ortamlarını çeşitlendirerek daha etkili bir eğitim deneyimi sunmakta, öğrenciler arasındaki etkileşimi artırarak yaratıcılığın ortaya çıkmasına fırsat sunmaktadır.

Bu bağlamda, seramik rölyef çalışmaları gibi yaratıcı sanat etkinliklerinin, eğitim müfredatında daha fazla yer alması gerektiği düşünülmektedir. Özellikle ilköğretim düzeyindeki görsel sanatlar derslerinde, öğrencilerin el becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirmeye yönelik etkinliklerin artırılması ve okullarda seramik sanatlarına yönelik atölyelerin kurulması önerilmektedir. Bu atölyeler, öğrencilere seramik süreçlerini daha iyi gözlemleme ve uygulama fırsatı sunarak, sanatsal ifadelerini geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

Sınıf öğretmenlerinin yaratıcı sanat tekniklerini tanıması ve bunları daha etkin bir şekilde kullanmaları için mesleki gelişim programları düzenlenmelidir. Gelecek araştırmalarda, seramik rölyef çalışmalarının uzun vadeli etkilerini incelemek için daha geniş bir örneklem ile kapsamlı ve uzun süreli çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Sonuç olarak, eğitim sisteminde sanatın yerinin güçlendirilmesi, öğrencilerin bütünsel gelişimlerine katkıda bulunacak ve onlara başarının yolunu açacaktır.

“Sanat, aynı anda kendimizi keşfetmemizi ve kendimizi kaybetmemizi sağlar.”

Thomas Merton

Kaynaklar

- Aydın, S. ve Alakuş, A. O. (2009). İşbirlikli öğrenmeyle görsel sanatlar dersini işlemenin öğrencilerin başarısına ve öğrenilenlerin kalıcılığına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 63-77.
- Aral, N. (1999). Sanat eğitimi-yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(15).
- Arslan, A. ve Zengin, R. (2016). İşbirlikli öğrenme yönteminin bilimsel ve sosyal beceriler üzerindeki etkisi. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences*, 6(1), 23-45.
- Carter, S. A., Steinbriek, J. E. & Smiley, F. M. (1992). Cumulative histories: A cooperative learning model for social studies, English, and art. *Psychological Bulletin*, 213(2), 263-281.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Çalık, N. (2015). *7. sınıf görsel sanatlar dersinde uygulanan işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencinin aidiyet duygusuna etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Kurtuluş, Y. (1998). *Sanat eğitiminde işbirlikli öğrenme: Resim-iş derslerinde bireysel çalışmaların yapılandırılmış grup çalışmasıyla desteklenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Mant, S. (2014). Resim sanatında nesne kullanımı. *Akdeniz Sanat*, 7(13).
- San, İ. (1983). *Sanat eğitimi kuramları*. Tan Yayınları.
- Siegesmund, R. (1998). Why do we teach art today? Conceptions of art education and their justification. *Studies in Art Education*, 39(3), 197-214. <https://doi.org/10.1080/00393541.1998.11650024>
- Yıldız, F. Ü. (2021). Çocukluk ve sanat terapisi. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 4(1), 1-17.
- Yılmaz, E. M. (2015). İşbirliğine dayalı öğrenme yoluyla okul öncesi çocuklara yönelik duvar resimleme çalışmaları. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(02).
- Yılmaz, M. (2007). Görsel sanatlar eğitiminde işbirlikli öğrenme. *Kastamonu Education Journal*, 15(2), 747-756.

Görsel Kaynaklar

- Görsel 1. Derya Şahin tarafından, ders anlatımı esnasında, 8 Aralık 2023 tarihinde çekilmiştir.
- Görsel 2. Bilal Çelik tarafından, öğrencilerin çamur plaka şekillendirme esnasında, 8 Aralık 2023 tarihinde çekilmiştir.
- Görsel 3. Bilal Çelik tarafından, öğrencilerin çamur plaka şekillendirme esnasında, 8 Aralık 2023 tarihinde çekilmiştir.
- Görsel 4. Derya Şahin tarafından, Bilal Çelik örnek uygulama yaparken ve öğrenciler çalışırken, 8 Aralık 2023 tarihinde çekilmiştir.
- Görsel 5. Derya Şahin tarafından, plakaların sırlanması esnasında, 12 Ocak 2024 tarihinde çekilmiştir.
- Görsel 6. Derya Şahin tarafından, plakaların fırınlanması esnasında, 18 Ocak 2024 tarihinde çekilmiştir.
- Görsel 7. Derya Şahin tarafından, plakaların duvara monte edilmesi esnasında, 4 Nisan 2024 tarihinde çekilmiştir.
- Görsel 8. Bilal Çelik tarafından, plakalar okul koridorunun duvarına monte edildikten sonra, 4 Nisan 2024 tarihinde çekilmiştir.